

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา ต่างมีอุดมการณ์และหลักการ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สร้างคุณงามจริยคุณก้าวหน้าทางวิทยากรด้านต่าง ๆ ให้ทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษาจึงถือเป็นความสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่รู้จักวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข จะได้สร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป การประกันคุณภาพภายใน จึงเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2543 :1)

สาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในตามหมวดที่ 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยในการดำเนินการตามแผน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ก็จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา โรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปถัมภ์) ในฐานะหน่วยงานปฏิบัติมีหน้าที่จัดการศึกษาและเพื่อสร้างความมั่นใจความพึงพอใจ ต่อผู้ปกครองชุมชน และสังคมว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ระบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกัน โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน

สภาพปัจจุบันของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ ยังมีจุดอ่อนอยู่ประการหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการบริหารและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นที่พึงพอใจของหลายๆ ฝ่ายในทุกๆ ด้านรวมทั้งไม่สามารถที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาในระดับที่พึงประสงค์ได้ ปัจจัยที่มีผลและเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา คือ สภาพการบริหารงานแบบ โคเคเดียว ขาดระบบ กลไกและกิจกรรมดำเนินการทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษาในพื้นที่ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนบางส่วน ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนส่วนหนึ่งมีฐานะยากจน ต้องดิ้นรนหาอาชีพเลี้ยงครอบครัว ความสนใจในด้านการศึกษาของบุตรหลานและความร่วมมือกับทางโรงเรียนมีน้อยมาก สังคมของชุมชนจึงเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ งบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรของทางราชการไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา สื่อเทคโนโลยีต่างๆ ไม่ค่อยมีคุณภาพและไม่เพียงพอ การปฏิบัติงานของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป โรงเรียนได้พยายามแก้ปัญหา โดยพยายามดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ผลที่ได้ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จากการประเมินคุณภาพภายในของหน่วยงานต้นสังกัดในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา พบว่าคุณภาพของโรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดแต่มาตรฐาน และตัวบ่งชี้หลายรายการยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (โรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม(โอบุปถัมภ์). 2546 : 11)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งน่าจะมีการนำ

แนวคิดต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียน อันจะนำโรงเรียนไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่โครงการและจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นต้นแบบการบริหาร ของโรงเรียนอื่นต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปถัมภ์)
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปถัมภ์)

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนและสร้างรูปแบบ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนว ประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม(โอบุปถัมภ์) ตามขอบข่ายภารกิจงาน ของโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป โดยสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม(โอบุปถัมภ์)

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา บุคลากรสถานศึกษา และสภานักเรียน ของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนว ประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม(โอบุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยนาท

ช่วงที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกัน คุณภาพการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง วิธีการดำเนินงานหรือแนวทางปฏิบัติตามกรอบงานที่วางไว้ในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดคุณภาพของงานตามเป้าหมาย

การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยที่มีงานทั้ง 4 งานเป็นหลัก ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป

การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาภารกิจงานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนได้แก่ การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ ประเมินผล และร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) กำหนดไว้

คุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ประชากร หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา บุคลากรสถานศึกษา และสถานักเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ตัวแทนประชาชนในกลุ่มต่างๆ ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปลัดมภ์) ที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีการศึกษา 2547

คณะกรรมการที่ปรึกษา หมายถึง ตัวแทนประชาชนในกลุ่มต่างๆ ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปลัดมภ์) ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อร่วมพัฒนาการศึกษา

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ข้าราชการครู ลูกจ้างประจำ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปลัดมภ์)

สถานักเรียน หมายถึง ตัวแทนนักเรียนแต่ละชั้นที่ประธานนักเรียน คัดเลือกเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียน ตามโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุปลัดมภ์) ประจำปีการศึกษา 2547

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบปัญหาการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางไปสร้างรูปแบบ
2. ได้รูปแบบการบริหาร โรงเรียน แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านหางน้ำหนองแขม (โอบุญถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นนาท เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงการบริหาร โรงเรียนให้มีความเหมาะสมต่อไป